

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 18 grudnia 2008 r. (22.12)
(OR. en)**

17473/08

**ENV 1027
AGRI 469
DEVGEN 279
PI 97
FORETS 86
ONU 113
PECHE 360**

PISMO PRZEWODNIE

od: Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej,
podpisano przez pana dyrektora Jordiego AYETA PUIGARNAUA

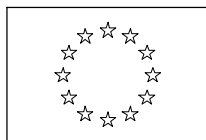
data otrzymania: 16 grudnia 2008 r.

do: Pan Javier SOLANA, Sekretarz Generalny/Wysoki Przedstawiciel

Dotyczy: Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego
Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów
Śródkresowa ocena wykonania wspólnotowego planu działania na rzecz
różnorodności biologicznej

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument Komisji COM(2008) 864 wersja ostateczna.

Załącznik: COM(2008) 864 wersja ostateczna

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 16.12.2008
COM(2008) 864 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**ŚRÓDOKRESOWA OCENA WYKONANIA WSPÓLNOTOWEGO PLANU
DZIAŁANIA NA RZECZ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ**

{SEC(2008) 3042}

{SEC(2008) 3043}

{SEC(2008) 3044}

{SEC(2008) 3045}

WPROWADZENIE

W maju 2006 r. Komisja przyjęła komunikat zatytułowany „Zatrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej do roku 2010 i w przyszłości. Utrzymanie usług ekosystemowych na rzecz dobrobytu człowieka”¹. W komunikacie tym podkreślono znaczenie ochrony różnorodności biologicznej jako wstępnego warunku, od którego zależy zrównoważony rozwój, oraz wskazano szczegółowy plan działania prowadzący do tego celu.

Różnorodność biologiczna stanowi obecnie jeszcze wyższy priorytet działań politycznych UE. Podczas wiosennego posiedzenia w 2008 r. Rada Europejska po raz kolejny potwierdziła swój zamiar zintensyfikowania działań, które mają na celu zatrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej do roku 2010 i w przyszłości oraz podkreśliła niezwykle ważną rolę sieci Natura 2000 w osiągnięciu tego celu. Czy za tymi podjętymi na najwyższym szczeblu politycznym zobowiązaniami dotyczącymi przeciwdziałania utracie różnorodności biologicznej stoją jednak skuteczne działania?

Niniejsza śródkresowa ocena ukazuje postępy dokonane od czerwca 2006 r. i opisuje najważniejsze działania, które zostały podjęte przez WE i państwa członkowskie w celu realizacji planu działania na rzecz różnorodności biologicznej.

Ocena ta wskazuje, że osiągnięcie przez UE celu zakładającego powstrzymanie do 2010 roku procesu zanikania różnorodności biologicznej, jest bardzo mało prawdopodobne. W ciągu dwóch następnych lat konieczne jest wzmożenie działań na poziomie WE i państw członkowskich, jeżeli chcemy chociaż zbliżyć się do osiągnięcia tego celu.

Niniejsza ocena zawiera podsumowanie obecnych osiągnięć w odniesieniu do każdego z czterech kluczowych obszarów polityki, dziesięciu priorytetowych celów i czterech środków wspierających, które zostały wskazane w komunikacie z 2006 r. w sprawie różnorodności biologicznej, oraz wskazuje najważniejsze priorytety dotyczące dalszych działań. W niniejszym komunikacie omówiono także krótko aktualną sytuację i tendencje w zakresie różnorodności biologicznej, zarówno w UE, jak i na całym świecie.

SYTUACJA I TENDENCJE W ZAKRESIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Zgodnie ze wstępnymi wynikami pierwszej dużej oceny funkcjonowania ochrony gatunków i rodzajów siedlisk na mocy dyrektywy siedliskowej, nieodpowiedni stan zachowania dotyczy 50 % gatunków i potencjalnie aż 80 % rodzajów siedlisk, które mają znaczenie z perspektywy ochrony przyrody europejskiej. Wyniki te nie są zaskakujące, ponieważ zmniejszanie się różnorodności gatunków i niszczenie siedlisk trwa w Europie od wielu dziesięcioleci i tendencji tej nie da się odwrócić w ciągu kilku lat. W przypadku kilku gatunków obserwowane są korzystne tendencje – optymizmem napawa reintrodukcja kilku gatunków dużych drapieżników.

¹ COM(2006) 216.

Problem nieodpowiedniego stanu zachowania dotyczy ponad 40 % europejskich gatunków ptaków. Po kilku dekadach gwałtownego spadku populacja ptaków krajobrazu rolniczego zaczyna się obecnie stabilizować, ale jej przywrócenie zajmie długi czas. W sierpniu 2007 r. w renomowanym periodyku naukowym „Science” ukazała się analiza, zgodnie z którą dyrektywa ptasia przyczyniła się w znacznym stopniu do zatrzymania negatywnych tendencji dotyczących wielu zagrożonych gatunków ptaków². Dyrektywa wyraźnie pomogła tym gatunkom, zwłaszcza dzięki wyznaczeniu obszarów specjalnej ochrony.

Również wyniki ostatniej oceny przygotowanej w ramach projektu Europejskiej Agencji Środowiska poświęconego doskonaleniu europejskich wskaźników różnorodności biologicznej na 2010 r. (SEBI 2010), wskazują na pozytywne tendencje, m.in. w zakresie jakości wody. Z drugiej strony, w Europie szybko rośnie liczba gatunków inwazyjnych, które powodują coraz poważniejsze szkody gospodarcze i ekologiczne³.

Ogólnosiwiatowa sytuacja jest jeszcze bardziej alarmująca w związku ze wzrostem czynników powodujących utratę różnorodności biologicznej, który jest zauważalny nawet w tak krótkim okresie czasu, jaki upłynął od Milenijnego Przeglądu Ekosystemów z 2005 r. Również rosnące zapotrzebowanie na grunty rolne pod uprawy żywnościowe i energetyczne oraz do wypasu zwierząt ma bardzo niekorzystny wpływ na systemy naturalne.

Wyniki badania „The economics of ecosystems and biodiversity” (TEEB)⁴ wskazują, że w przypadku niepodejmowania żadnych działań zaradczych obecne tempo utraty różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu utrzyma się, a nawet wzrośnie. Do 2050 r. nastąpi utrata dalszych 11 % obszarów naturalnych, które istniały jeszcze w 2000 r. Sposób użytkowania niemal 40 % gruntów rolnych może się zmienić z mało intensywnego, niewywierającego dużego wpływu na przyrodę, na intensywny. Szacuje się, że do 2030 r. ok. 60 % raf koralowych może zniknąć z powodu działalności połowowej, zanieczyszczenia, chorób, inwazyjnych gatunków obcych i blaknięcia koralowców wywołanego zmianami klimatu. Taka utrata różnorodności biologicznej i ekosystemów stanowi zagrożenie dla naszej planety, gospodarki światowej i społeczności ludzkich. Przy założeniu, że nie zostaną podjęte żadne działania zaradcze, do 2050 r. roczna utrata światowego PKB w związku z zanikaniem funkcji ekosystemu sięgnie 6 %.

- Ukierunkowane działania prowadzone na podstawie wspólnotowego prawa ochrony środowiska okazały się skuteczne w odwracaniu niekorzystnych tendencji dotyczących zagrożonych gatunków i siedlisk, ale należy dołożyć znacznie większych starań, aby powtórzyć te sukcesy w szerszej skali.
- W skali całego świata nie udało się znacząco ograniczyć utraty różnorodności biologicznej, a ważne ekosystemy takie jak lasy, tereny podmokłe i rafy koralowe są w coraz większym stopniu zagrożone zniszczeniem i degradacją.

² *Science*: tom 317, nr 5839, s. 810 – 813.

³ www.europe-aliens.org

⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf

PODSUMOWANIE OSIĄGNIĘĆ

A. OBSZAR POLITYKI 1: RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA W UE

Cele

1. Zachowanie najważniejszych siedlisk i gatunków UE.

Najważniejszymi elementami wspólnotowej polityki w dziedzinie różnorodności biologicznej są dyrektywy siedliskowa i ptasia, które tworzą podstawę prawną dla sieci obszarów chronionych Natura 2000. Powierzchnia obszarów chronionych na podstawie dyrektywy siedliskowej, które zostały zaproponowane przez państwa członkowskie od 2006 r., jest większa niż terytorium Portugalii, a zasięg sieci po raz pierwszy obejmuje także obszary w nowych państwach członkowskich. Również wielkość obszarów chronionych na podstawie dyrektywy ptasiej, które zostały wyznaczone przez państwa członkowskie, przekracza wielkość terytorium Irlandii. W skład całej sieci Natura 2000 wchodzi obecnie ponad 25 tysięcy obszarów, które stanowią ok. 17 % całkowitej powierzchni lądowej Unii Europejskiej.

Wspólnotowe prawo ochrony środowiska nie ma zastosowania do większości krajów i terytoriów zamorskich oraz do najbardziej oddalonych regionów państw członkowskich UE – niektóre z nich zaliczają się do najbogatszych przyrodniczo obszarów na świecie, a ich różnorodność biologiczna jest zagrożona.

- Ostateczne wyznaczenie lądowej sieci Natury 2000 jest planowane na 2010 r. Niezbędne są dodatkowe działania, przede wszystkim w celu ukończenia sieci morskiej do 2012 r.
- Nowym wyzwaniem staje się efektywne zarządzanie obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000 i ich restytucja.
- Podczas posiedzenia prezydencji francuskiej na Reunion w lipcu 2008 r. przedstawiciele krajów i terytoriów zamorskich, regionów najbardziej oddalonych oraz państw członkowskich zobowiązali się do dobrowolnego tworzenia sieci na wzór Natury 2000 w krajach i terytoriach zamorskich oraz w regionach najbardziej oddalonych.

2. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej oraz funkcji ekosystemu na pozostałym obszarze lądowym UE.

W ramach 2. osi programu rozwoju obszarów wiejskich przeznaczono znaczne środki z funduszu EFRROW (w wysokości ok. 20,3 mld EUR) na działania rolno-środowiskowe w latach 2007-2013, które znacznie przyczynią się do realizacji celów sieci Natura 2000 i różnorodności biologicznej. Oprócz tego ok. 577 mln EUR ze środków EFRROW przeznaczono konkretnie na obszary rolne i leśne objęte siecią Natura 2000. Są to nowe specjalne środki w ramach tej polityki. Fundusze te są wykorzystywane w państwach członkowskich w bardzo różny sposób.

Zasada współzależności przewiduje cztery główne normy dotyczące zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska oraz podstawowe wymogi w zakresie zarządzania związane z dyrektywami dotyczącymi przyrody, które mogą przynieść znaczne korzyści w dziedzinie różnorodności biologicznej. Większość krajów już stosuje te środki. W ramach

oceny funkcjonowania reformy WPR z 2003 r.⁵ Komisja zaproponowała wzmocnienie normy dotyczącej charakterystycznych cech krajobrazu, która jest przewidziana w zasadach dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska i ma na celu wspieranie różnorodności biologicznej. Zmiana ta przyczyni się do utrzymania korzyści dla środowiska wynikających z odłogowania, w kontekście proponowanego przez Komisję zniesienia uprawnień z tytułu odłogowania. Proponuje się również udostępnienie dodatkowych funduszy na rozwój obszarów wiejskich m.in. na cele różnorodności biologicznej, dzięki przekazywaniu większej ilości środków z pierwszego do drugiego filaru WPR (tzw. modulacja).

Ważnym postępowaniem w polityce dotyczącej lasów było przyjęcie w czerwcu 2006 r. planu działania UE w zakresie leśnictwa. W lutym 2008 r. przyjęto wspólnie z państwami członkowskimi program prac dotyczący tego planu działania. W wielu państwach członkowskich prowadzone są prace nad planami gospodarowania wodami w dorzeczu, zgodnie z ramową dyrektywą wodną. W międzyczasie przyjęto powiązaną dyrektywę w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim⁶.

- Wspólne ramy monitorowania i oceny w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich będą obejmować wskaźniki różnorodności biologicznej. Pomogą one ocenić, w jakim stopniu środki wprowadzane w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich oddziałują korzystnie na różnorodność biologiczną.
- Chociaż produkcja biomasy i biopaliw przyczyni się do zastąpienia paliw kopalnych, a przez to do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, to jednak przewidywany rozwój upraw na te cele może mieć niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną w UE, o ile nie zostaną wprowadzone odpowiednie zabezpieczenia środowiskowe. Aby zapobiec takim niekorzystnym skutkom Komisja zaproponowała we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych wprowadzenie kryteriów zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do biopaliw.
- Ponieważ wniosek dotyczący dyrektywy ramowej w sprawie gleby nie został przyjęty, w prawie wspólnotowym w dziedzinie ochrony struktury i funkcji gleby istnieje poważna luka.

3. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu w pozostałym środowisku morskim UE

Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, przyjęta w czerwcu 2008 r.⁷, stanowi podstawę osiągnięcia dobrego stanu środowiska morskiego i lepszego stanu zachowania morskiej różnorodności biologicznej w UE. W kwietniu 2008 r. przyjęto komunikat zatytułowany „Rola WPRybnictwa we wprowadzaniu podejścia ekosystemowego do gospodarki morskiej”⁸.

W dniu 29 września 2008 r. przyjęto rozporządzenie Rady w sprawie zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom. Komisja przedstawiła również

⁵ COM(2008) 306.

⁶ Dz.U. L 288 z 6.11.2007, s. 27.

⁷ Dz.U. L 164 z 25.6.2008, s. 19.

⁸ COM(2008) 187.

wnioski w sprawie ograniczenia niepożądanych przyłówów i eliminacji odrzutów w rybołówstwie europejskim⁹. W celu zminimalizowania wpływu działalności połowowej na gatunki niebędące przedmiotem połowów i na siedliska, wprowadzany jest również szereg środków regulacyjnych z zakresu rybołówstwa.

- Wiele stad ryb będących przedmiotem połowów przemysłowych na wodach europejskich nadal znajduje się poniżej bezpiecznych granic biologicznych, w związku z czym konieczne jest znaczne zmniejszenie ogólnej presji połowowej w ramach wspólnej polityki rybołówstwa do poziomów gwarantujących ich zrównoważenie.
- Nowe rozporządzenie dotyczące zbierania danych będzie przyczyniać się do okresowych ocen postępów we włączaniu do wspólnej polityki rybołówstwa wymogów dotyczących ochrony różnorodności biologicznej¹⁰.

4. Wzmocnienie zgodności rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego z potrzebami różnorodności biologicznej w UE.

W ramach programów operacyjnych na lata 2007-2013 współfinansowanych przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności państwa członkowskie przydzieliły 2 719 milionów EUR na wspieranie różnorodności biologicznej i ochrony przyrody. Dodatkowa kwota 1 146 milionów EUR została przydzielona na ochronę walorów przyrodniczych, w tym na projekty z zakresu różnorodności biologicznej. W ramach łącznej kwoty 1 376 milionów EUR, która została przeznaczona na ochronę i rozwój dziedzictwa przyrodniczego w ramach turystyki, przewidziane są również pewne nakłady na różnorodność biologiczną.

Wszystkie państwa członkowskie, z wyjątkiem trzech, przeznaczyły pewne fundusze na ochronę różnorodności biologicznej, z tym że udział procentowy tych funduszy w łącznych przydzielonych środkach jest różny w poszczególnych państwach. Dwa państwa członkowskie zamierzają przeznaczyć ponad 3 % przydzielonych środków na kategorie wydatków związane z różnorodnością biologiczną.

- Chociaż nie udało się osiągnąć porozumienia na poziomie Wspólnoty w sprawie szczegółowych wskaźników różnorodności biologicznej w ramach podstawowych wskaźników funduszy strukturalnych na lata 2007-2013, to jednak niektóre państwa członkowskie opracowały takie wskaźniki i ich doświadczenia powinny zostać przekazane innym krajom.
- Konieczne jest również wykorzystywanie przykładów dobrych praktyk, które ukazują, że polityka spójności ma korzystny wpływ na różnorodność biologiczną.
- Fakt, że znaczna część funduszy strukturalnych jest obecnie udostępniana nowym państwom członkowskim, pociąga za sobą nieunikniony wzrost czynników powodujących utratę różnorodności biologicznej. Aby zagwarantować pogodzenie potrzeb w zakresie

⁹ COM(2007) 136.

¹⁰ Dz.U. L 60 z 5.3.2008, s. 1-12.

infrastruktury z wymogami ochrony różnorodności biologicznej, niezbędne jest staranne planowanie.

5. Znaczne zmniejszenie wpływu wywieranego przez inwazyjne gatunki obce i obce genotypy na różnorodność biologiczną w UE.

W obecnej chwili czternaście państw członkowskich nie posiada strategii ani planów dotyczących gatunków inwazyjnych. Kilka z nich uwzględniło jednak cele związane z gatunkami inwazyjnymi w swoich krajowych strategiach w dziedzinie różnorodności biologicznej. W dniu 11 czerwca 2007 r. zatwierdzono rozporządzenie Rady w sprawie gatunków inwazyjnych w akwakulturze¹¹.

- Ponieważ w polityce wspólnotowej istnieje poważna luka w tej dziedzinie, Komisja przygotowała nowy komunikat „W kierunku strategii UE w sprawie inwazyjnych gatunków”, w którym omówiono warianty polityki mającej na celu rozwiązanie problemu gatunków inwazyjnych w Unii Europejskiej.

B. OBSZAR POLITYKI 2: UE I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA NA ŚWIECIE

Cele

6. Zasadnicze podniesienie skuteczności wspólnych międzynarodowych regul działania w zakresie różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu.

Na dziewiątym posiedzeniu konferencji stron konwencji o różnorodności biologicznej (COP 9) zwrócono uwagę na wzmocnienie realizacji ważnych programów prac w dziedzinach takich jak różnorodność biologiczna lasów i obszary chronione. Podczas posiedzenia tego ustalono (po raz pierwszy na szczeblu światowym), że produkcja i stosowanie biopaliw powinny mieć zrównoważony charakter z punktu widzenia różnorodności biologicznej. Konferencja przyjęła kryteria naukowe pozwalające wskazywać morskie obszary chronione na pełnym morzu. Uzgodniła ona również procedurę, dzięki której kwestie różnorodności biologicznej zostaną uwzględnione w negocjacjach dotyczących zmian klimatu, prowadzonych na podstawie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.

Cel na rok 2010 został włączony do milenijnych celów rozwoju. W 2007 r. ministrowie ochrony środowiska państw grupy G8 zainicjowali tzw. inicjatywę poczdamską, która obejmuje działania ukierunkowane na osiągnięcie celów w dziedzinie różnorodności biologicznej wyznaczonych na 2010 r., i wystosowali w Kobe (Japonia) wezwanie do działania na rzecz różnorodności biologicznej.

UE w dalszym ciągu popiera działania międzynarodowe w ramach ONZ, regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem i odpowiednich konwencji międzynarodowych w celu ochrony wrażliwych siedlisk morskich. UE uczestniczy aktywnie w procesie związanym z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza, który doprowadził do przyjęcia w

¹¹ Rozporządzenie Rady 708/2007.

grudniu 2006 r. uchwały Zgromadzenia Ogólnego NZ w sprawie ochrony wrażliwych ekosystemów głębinowych na pełnym morzu.

- Jak dotąd nie osiągnięto postępów w realizacji niezwykle intensywnych działań, do których wezwano w milenijnej ocenie ekosystemów. Aby znacznie zmniejszyć do 2010 r. obecne tempo utraty różnorodności biologicznej na świecie, konieczne jest znaczne zintensyfikowanie globalnych działań.
- Należy wykorzystać w pełni ONZ-owski Międzynarodowy Rok Różnorodności Biologicznej przypadający w 2010 r., aby upowszechnić wiedzę na temat różnorodności biologicznej i rozpropagować działania międzynarodowe w tej dziedzinie.

7. Zasadnicze zintensyfikowanie wspierania różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemu w ramach pomocy zewnętrznej udzielanej przez UE.

W latach 2003-2006 wysokość zewnętrznej pomocy udzielanej przez UE na cele różnorodności biologicznej wyniosła średnio ok. 740 mln EUR rocznie, co stanowi 48 % pomocy przeznaczanej na cele związane ze światową różnorodnością biologiczną. Państwa członkowskie przeznaczają również znaczne kwoty na Fundusz Globalnego Środowiska. Środki te wynoszą jednak mniej niż jedna pięćdziesiąta całkowitego rocznego budżetu Wspólnoty i państw członkowskich przeznaczanego na pomoc rozwojową. Brak jest dowodów, że od czasu przyjęcia planu działania na rzecz różnorodności biologicznej wzrosła wysokość finansowania na cele różnorodności biologicznej.

Włączenie celów związanych z różnorodnością biologiczną do budżetów współpracy na rzecz rozwoju zarówno po stronie państw donatorów, jak i beneficjentów, napotyka na poważne trudności. Wynikają one częściowo z tendencji do ograniczania liczby sektorów interwencji¹², w związku z czym kwestie ochrony środowiska otrzymują często niższy priorytet niż inne, bardziej doraźne potrzeby. Inne czynniki przyczyniające się do takiego stanu rzeczy to trudności związane z przeznaczaniem środków.

Podczas ustalania najważniejszych obszarów współpracy w krajowych dokumentach strategicznych WE uwzględniane są w należyтым stopniu wymogi środowiskowe. Przymują one formę strategicznych ocen oddziaływania na środowisko i ocen oddziaływania na środowisko w związku z programami i projektami dotyczącymi sektorów wrażliwych pod względem środowiskowym.

- Dzięki lepszym informacjom na temat ekonomiki różnorodności biologicznej i jej związkach z kwestiami ubóstwa, decydenci po stronie WE i państw będących beneficjentami pomocy będą mogli zwrócić więcej uwagi na te kwestie.
- Należy osiągnąć dalsze postępy, które pozwolą zagwarantować, że działania pomocowe, które są wrażliwe pod względem środowiskowym i są finansowane przez państwa członkowskie oraz WE, są systematycznie poddawane strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko i ocenom oddziaływania na środowisko, aby zapobiec

¹² Nie dotyczy krajów objętych Europejskim Instrumentem Sąsiedztwa i Partnerstwa.

negatywnemu wpływowi tych działań na różnorodność biologiczną, ograniczyć go oraz w miarę możliwości zwiększyć korzyści dla środowiska naturalnego.

8. Zasadnicze zmniejszenie wpływu handlu międzynarodowego na różnorodność biologiczną i funkcje ekosystemu na świecie.

UE popierała przyjęcie pewnych ważnych decyzji, w tym w sprawie handlu kością słoniową i planu strategicznego CITES podczas 14. konferencji stron Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem.

Komisja w dalszym ciągu zajmuje się kwestiami potencjalnego wpływu handlu na różnorodność biologiczną, dokonując oceny skutków ważnych negocjacji handlowych pod kątem zrównoważonego rozwoju. Komisja przeprowadza obecnie taką ocenę skutków w odniesieniu do wszystkich planowanych regionalnych i dwustronnych umów o wolnym handlu i o partnerstwie.

UE przyczyniła się do osiągnięcia postępu w negocjacjach na temat międzynarodowego systemu dostępu do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z ich wykorzystywania podczas dziewiątego posiedzenia konferencji stron Konwencji o różnorodności biologicznej i czwartego posiedzenia konferencji stron służącej jako spotkanie Stron protokołu z Kioto.

Osiągnięto postępy we wdrażaniu planu działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (FLEGT). Pierwsza dobrowolna umowa partnerska w ramach FLEGT została podpisana z Ghaną w dniu 3 września 2008 r. Prowadzone są negocjacje z Malezją, Indonezją, Kamerunem i Republiką Kongo (Kongo Brazzaville), a w bliskiej przyszłości spodziewane jest otwarcie negocjacji z innymi krajami rozwijającymi się. Komisja przedstawiła również wniosek w sprawie rozporządzenia ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających drewno i produkty z drewna na rynek¹³.

- Najważniejszym wyzwaniem będzie zagwarantowanie wprowadzenia w życie zaleceń zawartych w ocenach wpływu na zrównoważony rozwój oraz zwiększenie wiedzy na temat wpływu konsumpcji żywności i towarów nieżywnościowych (np. mięsa, soi, oleju palmowego, rud metali) w UE, która może przyczyniać się do utraty różnorodności biologicznej. Dalszym krokiem może być opracowanie wariantów politycznych mających na celu ograniczenie tego wpływu.

C. OBSZAR POLITYKI 3: RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA I ZMIANY KLIMATU

Cel

9. Wspieranie dostosowywania różnorodności biologicznej do zmian klimatu.

Po opublikowanej w 2007 r. zielonej księdze¹⁴, Komisja przygotowuje białą księgę poświęconą adaptacji do zmian klimatu, w której zostaną omówione między innymi związki pomiędzy różnorodnością biologiczną a zmianami klimatu.

¹³ COM(2008) 644/3.

¹⁴ COM(2007) 354.

W komunikacie Komisji poświęconym wylesianiu¹⁵ zaproponowano, aby w ramach negocjacji prowadzonych na podstawie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu i poświęconych przyszłemu systemowi rozwiązań UE wezwała do powstrzymania utraty powierzchni terenów zalesionych najpóźniej do 2030 r. oraz do ograniczenia do 2020 r. wylesiania obszarów tropikalnych brutto co najmniej o 50 % w stosunku do obecnego poziomu. Cel ten przyniósłby znaczne korzyści w odniesieniu do zmian klimatu i różnorodności biologicznej do 2020 r.

- Konieczne jest zwiększenie świadomości na temat niezwykle ważnej roli, jaką zdrowe ekosystemy odgrywają we wzmacnieniu odporności na środowiskowe czynniki stresowe, która to odporność z kolei zmniejsza narażenie na zagrożenia wywołane zmianami klimatu.
- Należy maksymalnie wykorzystywać synergie pomiędzy działaniami łagodzącymi skutki zmian klimatu i działaniami adaptacyjnymi a ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem różnorodności biologicznej.

D. OBSZAR POLITYKI 4: PODSTAWY WIEDZY

Cel

10. Zasadnicze wzmocnienie podstaw wiedzy w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej w UE i na świecie.

Wyniki badań przeprowadzonych w ramach szóstego wspólnotowego programu ramowego w zakresie badań naukowych (2002-2006) są już wykorzystywane do opracowywania polityki UE w dziedzinie różnorodności biologicznej. Przewidywana wysokość finansowania na potrzeby ośmiu projektów z dziedziny różnorodności biologicznej w przypadku dwóch pierwszych zaproszeń do składania wniosków w ramach 7PR jest równa łącznemu wkładowi WE w wysokości 23 mln EUR, tj. ok. 7 % łącznych wydatków na projekty związane z ochroną środowiska. Co najmniej 14 państw członkowskich posiada specjalne programy krajowe lub regionalne, które wspierają badania z dziedziny różnorodności biologicznej.

W ramach inicjatywy poczdamskiej stworzonej przez grupę G8 w 2007 r. Komisja Europejska i Niemcy, we współpracy z Europejską Agencją Środowiska, zapoczątkowały badanie na temat ekonomiki ekosystemów i różnorodności biologicznej (TEEB). Wyniki pierwszego etapu oceny zostały przedstawione dziewiątej konferencji stron konwencji o różnorodności biologicznej.

- Należy zadbać o to, aby polityka w dziedzinie różnorodności biologicznej była odpowiednio wspierana ze środków finansowych państw członkowskich i Wspólnoty przeznaczonych na badania.
- Wnioski polityczne opracowane podczas drugiego etapu badania TEEB będą znane w 2009 r.

¹⁵ COM(2008) 645.

- Komisja Europejska uczestniczy również w globalnej strategii dotyczącej działań następczych w związku z Milenijnym Przeglądem Ekosystemów i zobowiązała się do opracowania regionalnej oceny dotyczącej Europy. Sześć państw członkowskich planuje działania następcze w związku z Milenijnym Przeglądem Ekosystemów.
- UE i jej państwa członkowskie poparły na forum dziewiątej konferencji stron konwencji o różnorodności biologicznej wniosek Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska dotyczący utworzenia międzyrządowej platformy naukowo-politycznej poświęconej różnorodności biologicznej i funkcjom ekosystemu, aby zwiększyć wkład niezależnego doradztwa naukowego w kształtowanie światowej polityki.

E. CZTERY NAJWAŻNIEJSZE ŚRODKI WSPARCIA

1. Zagwarantowanie odpowiedniego finansowania.

Możliwości współfinansowania kosztów sieci Natura 2000 istnieją na podstawie wszystkich odpowiednich regulacji wspólnotowych dotyczących finansowania w latach 2007-2013. W ramach umowy z WE państwa członkowskie otrzymały pomoc w wykorzystaniu tych środków w postaci wytycznych i szkoleń. Przygotowano narzędzie informatyczne pomocne do celów finansowania sieci Natura 2000.

W wielu państwach najważniejszym wspólnotowym źródłem finansowania sieci Natura 2000 i różnorodności biologicznej wydaje się być 2. oś polityki rozwoju obszarów wiejskich. W przypadku innych państw ważnym źródłem finansowania wspólnotowego jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Częstym problemem napotykanym w wielu obszarach polityki jest trudność w uzyskaniu wiarygodnych danych liczbowych dotyczących kwot faktycznie wydawanych na różnorodność biologiczną. W wielu przypadkach trudność ta wynika po prostu z nieodpowiednich procedur księgowych i sprawozdawczych.

- Istnieje potrzeba dopracowania metod umożliwiających określenie, jaka część finansowania wspólnotowego została wykorzystana przez państwa członkowskie na przyrodę, i czy jest ona wystarczająca z punktu widzenia potrzeb zarządzania obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000 i ich restytucji oraz szerszych potrzeb w dziedzinie różnorodności biologicznej.
- Należy opracowywać plany zagospodarowania przestrzennego. Brak tego typu narzędzi może ograniczać w znacznym stopniu możliwości zagwarantowania odpowiedniego finansowania sieci Natura 2000. Celem nowego badania Komisji jest dodatkowe wspieranie powiązań pomiędzy finansowaniem sieci Natura 2000 a zarządzaniem tą siecią.

2. Wzmacnianie procesu podejmowania i wdrażania decyzji na poziomie UE

Dokonano przeglądu struktury zarządzania w kwestiach ochrony przyrody i różnorodności biologicznej w UE. W porządku obrad regularnych posiedzeń osób odpowiedzialnych za ochronę przyrody z państw członkowskich UE znajdują się zwykle punkty poświęcone postępowi we wdrażaniu planu działania na rzecz różnorodności biologicznej oraz dyrektyw dotyczących ochrony przyrody. Nowa grupa koordynacyjna do spraw różnorodności biologicznej i przyrody nadzoruje wspólny program prac technicznych w zakresie kwestii

ochrony przyrody i różnorodności biologicznej w UE. Blisko powiązana z tą grupą koordynacyjną jest wewnętrzna grupa ds. różnorodności biologicznej złożona z przedstawicieli różnych służb Komisji.

Aby ułatwić komunikację i wymianę doświadczeń dotyczących praktycznego wdrażania, przestrzegania i egzekwowania regulacji, stworzono nową wspólnotową sieć praktyków pod nazwą „GreenForce”, która zajmuje się polityką i prawem z zakresu ochrony przyrody i leśnictwa.

Ważnym wydarzeniem było wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości w 2007 r. pierwszej decyzji tymczasowej blokującej potencjalnie szkodliwe działania na obszarze wchodzącym w skład sieci Natura 2000 w Polsce. We wniosku skierowanym do Trybunału Komisja wystąpiła o zastosowanie tego instrumentu, aby zapobiec nieodwracalnej szkodzi, która zagrażała bezpośrednio chronionemu obszarowi. Wniosek o wydanie decyzji tymczasowej został wycofany gdy Polska zgodziła się zrezygnować z prowadzenia prac na chronionym obszarze do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Sprawiedliwości¹⁶.

- Istnieje potrzeba dalszego wzmocnienia mechanizmu współpracy wewnątrz wspólnotowej oraz pomiędzy Wspólnotą a państwami członkowskimi w związku z realizacją planu działania, zwłaszcza w odniesieniu do sektorów polityki mających wpływ na różnorodność biologiczną.

3. Tworzenie partnerstw.

W listopadzie 2007 r. prezydencja portugalska zorganizowała w Lizbonie konferencję poświęconą związkom pomiędzy działalnością gospodarczą a różnorodnością biologiczną, podczas której zapoczątkowano unijną inicjatywę w tym zakresie. Dwadzieścia państw członkowskich oświadczyło, że prowadzą krajowe inicjatywy promujące partnerstwa na rzecz różnorodności biologicznej.

- Komisja tworzy unijną platformę wsparcia technicznego w związku z inicjatywą dotyczącą powiązań pomiędzy działalnością gospodarczą a różnorodnością biologiczną.
- Powstaje system nagród dla partnerów, którzy osiągają najlepsze wyniki w działaniach komunikacyjnych związanych z obszarami Natura 2000 i w zarządzaniu tymi obszarami.

4. Kształtowanie świadomości i edukacji społecznej oraz zachęcanie społeczeństwa do aktywnego udziału.

Z przeprowadzonego przez Eurobarometr w grudniu 2007 r. badania opinii publicznej wynika, że tylko mniejszość obywateli UE uważa, że jest dobrze poinformowana na temat problemu utraty różnorodności biologicznej. Zalecenia wynikające z badania określającego zakres europejskiej kampanii komunikacyjnej zostały wykorzystane w zaproszeniach do składania wniosków dotyczących elementu informacyjnego i komunikacyjnego instrumentu

¹⁶ Sprawa C-193/07.

LIFE+, które zostały ogłoszone w 2008 r. Niektóre państwa członkowskie już rozpoczęły kampanie informacyjne na temat różnorodności biologicznej.

- Aby uzyskać poparcie społeczne dla inicjatywy UE powstrzymującej utratę różnorodności biologicznej, Komisja bada, jakie najważniejsze działania należy podjąć w związku z planowaną publiczną kampanią informacyjną, która wzmocni kampanie krajowe i inne.
- Kwestię różnorodności biologicznej należy włączać w większym stopniu także do kampanii komunikacyjnych propagujących zrównoważony styl życia oraz zrównoważoną konsumpcję i produkcję.

F. MONITOROWANIE

Odnotowano stałe postępy w realizacji inicjatywy SEBI 2010. Zestaw 26 wspólnych wskaźników różnorodności biologicznej stanowi podstawę pierwszej opartej na wskaźnikach europejskiej oceny postępów w realizacji celu dotyczącego różnorodności biologicznej, który został wyznaczony na 2010 r. Wskaźniki te zostaną opublikowane przez Europejską Agencję Środowiska w pierwszym półroczu 2009 r. W państwach członkowskich trwa opracowywanie wskaźników krajowych dostosowanych do ram SEBI 2010.

- SEBI 2010 należy uzupełnić innymi zestawami wskaźników, zwłaszcza służącymi do oceny postępów w sektorach polityki.
- Wysokość finansowania na cele monitorowania różnorodności biologicznej jest dużo niższa od krajowych nakładów na inne kwestie środowiskowe i musi zostać znacząco zwiększona, aby umożliwić dokonywanie w przyszłości kompleksowych ocen.

PODSUMOWANIE

Pomimo dobrego przyjęcia, z jakim spotkał się komunikat z 2006 r. w sprawie różnorodności biologicznej, oraz pewnych postępów w realizacji wspólnotowego planu działania na rzecz różnorodności biologicznej, na podstawie dotychczasowych działań można stwierdzić, że osiągnięcie do 2010 r. nadrzędnego celu, jakim jest zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej w UE, jest bardzo mało prawdopodobne. Jeżeli chcemy chociaż zbliżyć się do tego celu, w ciągu dwóch następnych lat konieczne jest bardzo duże dodatkowe zaangażowanie ze strony Wspólnoty Europejskiej oraz państw członkowskich UE.

W skali całego świata utrata różnorodności biologicznej przybiera katastrofalne rozmiary. Degradacja ekosystemów osiąga często poziom powodujący zaburzenia naturalnych procesów, co wiąże się z poważnymi skutkami gospodarczymi i społecznymi. Nowe problemy takie jak ekspansja sektora rolnego w odpowiedzi na większe zapotrzebowanie na żywność oraz pojawienie się na rynku alternatywnych możliwości zbytu, m.in. w związku z biopaliwami, stanowią duże wyzwania.

Należy wzmocnić ramy wspólnotowej polityki w zakresie różnorodności biologicznej, ponieważ wykazują one nadal poważne luki, np. w odniesieniu do problemu gatunków inwazyjnych. Niezbędne jest również stworzenie skutecznych ram prawnych umożliwiających ochronę struktury i funkcji gleby.

Bardzo ważnym wyzwaniem pozostaje włączenie kwestii różnorodności biologicznej do innych polityk sektorowych. Należy również opracować systemy oceny funkcji ekosystemu, które mają znaczenie dla poszczególnych sektorów polityki.

Komisja będzie w dalszym ciągu ściśle monitorować realizację planu działania na rzecz różnorodności biologicznej, z myślą o przedstawieniu w 2010 r. jego całościowej oceny na szczeblu Wspólnoty i państw członkowskich.